Ali Semerkandî'ye Vefâ:

Ali Semerkandî Uluslararası Çalıştayı-2

24-25 Mayıs 2024 - Çamlıdere / Ankara

B İ L D İ R İ L E R

Ali Semerkandî International Workshop -2

Zuhd: Management of the World with Afterlife Values

24-25 May 2024

ورشة العمل الدولي للزهد و علي السمرقندي:
الزهد: سياسة الدنيا بقيم الآخرة

Ali Semerkandî and International Zuhd Workshop-2

Zuhd: Management of the World with Afterlife Values

24-25 May 2024 – Çamlıdere / Ankara / TURKIYE

Ali Semerkandî'ye Vefâ: Tekke Endüstri Devrimi

Ali Semerkandî Uluslararası Çalıştayı-2

Zühd: Ahiret Değerleriyle Dünyanın Yönetimi

Bildiri Kitabı

İnönü Üniversitesi Yayınları: ....

Ali Semerkandî Uluslararası Çalıştayı 2

Yayın Yönetmeni
Prof. Dr. Mustafa Altunkaya

ISBN
978-625-8293-52-4
Sertifika No
49391

Görsel Sanat Yönetmeni
Öğr. Gör. Bünyamin Bayram

Yayınevi Müdürü
Necati Bay

Alan Editörü
Dr. Mevhibe Alptekin A.

Adres
Merkez Kampüs, 44280 Battalgazi MALATYA
0 422 377 32 24 e-posta: yayinevi@inonu.edu.tr

Baskı
İnönü Üniversitesi Yayınevi MALATYA
Ekim 2024

Bu kitabın yayım hakkı İnönü Üniversitesine aittir. 5846, 2936 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Yasası gereği herhangi bir bölümü, resmi veya yazısı, yazarların, yayımcısının yazılı izni alınmadan tekrarlanamaz, basılamaz, kopyası çıkarılamaz, fotokopisi alınamaz, hiçbir biçimde, hiçbir yolla çoğaltılamaz ve dağıtılamaz. Yazıların ve görsellerin yasal sorumluluğu bölüm yazarlarına aittir.

Zühd ve Küresel İktidar

ALİ SEMERKANDÎ'YE VEFÂ
ULUSLARARASI ALİ SEMERKANDÎ ÇALIŞTAYI-2

24-25 MAYIS 2024 /Açılış: 09.40

Çamlıdere Semerkand Termal Otel & SPA Kongre Salonu

KURULLAR

ONUR KURULU:

Prof. Dr. Waleed MENEESE / Minnesota İslam Üniversitesi Rektörü / ABD
Adem CEYLAN / Çamlıdere Belediye Başkanı / Ankara / TURKİYE
Prof. Dr. Ali Cengiz KÖSEOĞLU / Yıldırım Beyazıt Üniv. Rektörü / TURKİYE
Abdurrahman KARİYE / Human Development Fund Direktörü / ABD

DÜZENLEME KURULU BŞK: Mustafa ALTUNKAYA

Prof. Dr. Mehmet KUBAT	İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanı
Prof. Dr. Ali KOÇYİĞİT	İnönü Üniv. İİBF Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Davut AKDUMAN	HAKAD / Hür Akademisyenler Derneği Bşk.
Prof. Dr. İhsan SOYSALDI	Fırat Üniv. İlahiyat Fak. Tasavvuf ABD Bşk.
Prof. Dr. Rafeq H. Naji QASEM	IUM Üniv. Akademik Birim Direktörü
Doç. Dr. Yusuf OKŞAR	HMKÜ Öğretim Üyesi
Dr. Mevhibe ALPTEKİN A.	Hatay MK Üniv. İlahiyat Fak. Öğretim Üyesi
Dr. Omar Ahmed al-MAQRAMI	IUM Deputy Rector
Sadi ERGÜL	Kızılay Malatya İl Başkanı

BİLİM-DANIŞMA KURULU:

Prof. Dr. Mehmet KUBAT	Prof. Dr. Abdurrakhim BOLTAYEV
Prof. Dr. Salomova H.Yu.	Prof. Dr. İhsan SOYSALDI
Prof. Dr. İrfan ASLAN	Prof. Dr. Ahmet Cahid HAKSEVER
Prof. Dr. Zoirov E.Kh.	Prof. Dr. Abdülcabbar KAVAK
Prof. Dr. Mustafa ALTUNKAYA	Prof. Dr. Babur NAMOZOV
Prof. Dr. Muzaffar KAMILOV	Prof. Dr. Namozov B.B.
Prof. Dr. Hamdi KIZILER	Prof. Dr. Ali KOÇYİĞİT
Prof. Dr. Navro'zova G.N.	Prof. Dr. Al-Khadher N. AHMED

Prof. Dr. Sayfiddin RAFİDDİNOV	Doç. Dr. Öncel DEMİRDAŞ
Prof. Dr. Omar MEHDEVİ	Doç. Dr. Muzafferov F.D.
Prof. Dr. Yasser H. Mijbas AZZAWI	Dr. Kemal DENİZ
Prof. Dr. Bilal GÖK	Dr. Ahmet KARAÇORLU
Doç. Dr. Yusuf OKŞAR	Dr. Abdülhamit TURGUT
Dr. Mevhibe ALPTEKİN A.	Muhib Resul DERİNPINAR
Doç. Dr. Dehkanov B. B	Doç. Dr. Samieva G. Yu.
Prof. Dr. Tarraf en-NAHHAR	Prof. Dr. Hamdi KIZILER
Dr. Murat ALABAŞ	Dr. Omar Ahmed al-MAQRAMI
Dr. Şemsettin KARCI	Prof. Dr. Nadirkhon KHASANOV
Dr. Ahmet AKSU	Doç. Dr. Şemsettin IŞIK
Prof. Dr. Mustafa ÇEVİK	Prof. Dr. Suheyb ALIM
Şeyh Muhammed Vâil er-RÂVÎ	Prof. Dr. Davud el-HIDABI

ÇALIŞTAY PROGRAMI

24 Mayıs 2024 Cuma Sabah

Açılış Kur'ân-ı Kerîm **10.00**
Protokol Konuşmaları **10.05**
Ana Oturum 10.30

Prof. Dr. Waleed Edrese Monesee Dr. Ahmed Aly Salem Ahmed	Doç. Dr. M. Esad Erkaya Dr. Hasan Demirtaş	Doç. Dr. Yusuf Okşar Doç. Dr. Şemsettin Işık

Öğlen Arası 12:25
Öğleden Sonra Oturum 14:30

Prof. Dr. Mustafa Çevik	Dr. Mevhibe Alptekin	Dr. Kemal Deniz
Muhib Resul Derinpınar	Prof. Dr. Mustafa Altunkaya	Dr. Omar al-Maqramî

Kapanış Oturumu 17:00
Kapanış Raporu

25 Mayıs 2024 Cumartesi

Ana Salon Online 10:00

Prof. Dr. Rafeq H. Naji Qasem	Prof. Yaser H. Micbas Azawî	Prof. Dr. Omar Cem'âvî
Prof. Dr. Boltaev A.	Dr. Ahmed A. Salem Ahmed	Prof. Dr. Kamiljon Rahimov
Prof. Dr. Sadık Adem Omar	Prof. Dr. M. Al-Muhammedî	Prof. Dr. Nadirkhan Hasanov
Dr. Şemsettin Karcı	Dr. Abdülhamit Turgut	Dr. Reshad Shamlakanî

YÜZYÜZE VEYA ONLİNE KATILIMCI LİSTESİ

KATILIMCI ADI SOYADI	ŞEHİR/ ÜLKE	ÜNİVERSİTE
Prof. Dr. Boltaev A.A.	ÖZBEKİSTAN	Buhara Üniv. Dekan
Prof. Dr. Waleed Meneese	ABD	Minnesota İ. Üniv. Rektör
Prof. Dr. Mustafa Altunkaya	TÜRKİYE	İnönü Üniv. Tasavvuf ABD Bşk.
Prof. Dr. Kamiljon Rakhimov	ÖZBEKİSTAN	Biruni Şarkşinasi
Prof. Dr. Mehdioui Omar	FAS	Mevla İsmail Üniv.
Prof. Dr. Ali Koçyiğit	TÜRKİYE	İnönü Üniversitesi
Prof. Dr. Nadirkhon Khasanov	ÖZBEKİSTAN	Öz İlimler Akd.Özbek Dil.Ed.Ens
Prof. Dr. Muzaffar Kamilov	ÖZBEKİSTAN	Buhara Üniv.
Doç. Dr. Sayfiddin Rafiddinov	ÖZBEKİSTAN	Buhara Üniv.
Doç. Dr. Şemsettin Işık	TÜRKİYE	HBV Üniv.
Şeyh Muhammed Vâil er-Râvî	SURİYE	Camiatu Üniv.
Prof. Dr. Tajiddinov A.A.	ÖZBEKİSTAN	Buhara Üniv.
Dr. Mevhibe Alptekin A.	TÜRKİYE	IUM Der.
Dr. Kemal Deniz	ABD IUM	IUM Üniv.
Dr. Murat Alabaş	ALMANYA	Mannheim
Prof. Dr. Jamaoui Anoir	TUNUS	Stratejik Arş. Mrk.
Prof. Dr. Rafeq Hamood Naji Qasem	ABD	Minnesota İÜ Akademi Dir.
Dr. Hasan Demirtaş	TÜRKİYE	Vakıflar Genel Müdürlüğü
Molla Reşad Şemlekani	İRAN	Urumiye
Molla Ramazan	İRAN	Urumiye
Omar Maqrami	YEMEN	Minnesota İslâm Üniv.
Prof. Dr. Abdülmelik Yahyâ el-Hidabi	MALEZYA	ماليزيا. الجامعة الإسلامية العالمية
Doç. Dr. Yusuf Okşar	TÜRKİYE	Mustafa Kemal Üniv.
Prof. Dr. Bilal Gök	TÜRKİYE	İnönü Üniv.
Dr. Ahmet Ali Salim Hamad	KUVEYT	Tanta Üniv.
Prof. Dr. Mustafa Çevik	TÜRKİYE	ASBÜ
Muhib Resul Derinpınar	TÜRKİYE	Minnesota YL
Doç. Dr. Mahmut Esad Erkaya	ANKARA	ASBÜ

24-25 MAYIS 2024 ALİ SEMERKANDÎ (öl. 1457) ULUSLARARASI ÇALIŞTAYI-2

ورشة العمل الدولي للزهد و علي السمرقندي: الزهد: سياسة الدنيا بهيم الآخرة

Ali Semerkandî and International Zuhd Workshop-2, *Zuhd: Management of the World with Afterlife Values*

KATILIM BELGESİ

Sayın **Doç. Dr. Yusuf OKŞAR** أ.م. يوسف اوكشار

Ali Semerkandî Uluslararası Çalıştayı-*2*'ye katılımınız ve yaptığınız katkılardan dolayı teşekkür ederiz.

نشكركم على مشاركتكم ومساهماتكم في ورشة علي السمرقندي الدولية الثانية

Thank you for your participation and contributions to Ali Samarkandî International Workshop-2.

Islamic University of Minnesota / Rector
أ.د. وليد إدريس المنيسي
Prof. Waleed Edrees Meneese

Çalıştay Düzenleme Kurulu Başkanı
أ.د. مصطفى آلتونكايا
Prof. Dr. Mustafa Altunkaya

Çamlıdere Belediye Başkanı / Mayor
آدم جيلان
Adem Ceylan

Şemsüddin Muhammed b. Eşref Semerkandî'nin Zühd Kavramının Sosyo-Psikolojik Değerine Yönelik Tespitleri

Doç. Dr. Yusuf OKŞAR*
yusufoksar@mku.edu.tr
ORCID: 0000-0002-9060-3272

ÖZET

Semerkandi, zühd meselesini marifetullah'a ulaşmanın bir yolu olarak değerlendirmiştir. Bu itibarla zühdün karakter inşası açısından fonksiyonel yönünü öne çıkarması onun kelami bilgi sisteminin yanı sıra sufi metodu da zikretmesi, üzerinde durulması gereken önemli bir mevzudur. Zira teorik bilginin sosyo-psikolojik sahaya aktarılmasında karşılaşılan güçlükler bir problem olarak tartışılmaktadır. Semerkandi zühd ile ilgili fikirlerini hem kavramsal bakımdan ortaya koymuş hem de zühdün ontolojik değerinin marifetullah açısından nasıl bir anlam ifade ettiğini izah etmeye gayret etmiştir. Onun İlmü'l-Afak vel'l-Enfüs adlı eseri zühd ve ona bağlı olarak ortaya konan tasavvuf ıstılahlarının ele alındığı yegâne eseridir. Tebliğin sınırları bu eserin muhtevasına bağlı olsa da onun bu alana dair fikirlerinin arka planını tespit etmek diğer eserlerine temas etmeyi gerektirmektedir. Onun kelam ilmine olan vukufiyeti son tahlilde zühd ve riyazat gibi kavramları ele alışına da yanmıştır. Çalışma nitel desenli olup literatür taraması ve elde edilen malumatın yorumlanmasına bağlı olarak temellendirilecektir. Sonuç olarak Semerkandi, insanları üç gruba ayırmaktadır. İlk sınıfın yalnızca Hakk'a yöneldiğini, ikinci gruptaki insanların Allah'a yönelmiş olmalarına rağmen dünya işleriyle de meşgul olduklarını ve son mertebedeki insanların yalnızca dünya işleriyle hemhal oldukları ve Hakk'tan başka şeylere yöneldiklerini belirtmiştir. Bu itibarla zühd, marifetullah'ın gerçekleşmesi bakımından değerli bir kavramdır. Ayrıca zühd kesin inancı gerektirmesi bakımından da kelam ilmine ihtiyacı ve bu ilmi hakkıyla bilmeyi gerektiren bir olgudur.

* Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, İlahiyat Fak. Temel İslam Bilimleri, Kelâm ABD Başkanı.

Anahtar Kelimeler:

Zühd, Riyazat, Kelam, Marifetullah, İnsan.

Shamsuddin Muhammad b. Ashraf es-Samarqandi's Determinations on the socio-Phychological Value of the Concept of Zuhd

ABSTRACT

Samarqandi evaluated the issue of asceticism as a way to reach knowledge of Allah. In this respect, it is an important issue that should be emphasized that asceticism highlights its functional aspect in terms of character building and mentions the Sufi method as well as its theological knowledge system. Because the difficulties encountered in transferring theoretical knowledge to the socio-psychological field are discussed as a problem. Samarqandi put forward his ideas about asceticism both conceptually and tried to explain what the ontological value of asceticism means in terms of knowledge. His work titled İlmü'l-Afak vel'l-Enfüs ('Ilm al-Âfâq wa al-'Anfus) is the only work that deals with asceticism and the Sufi terms related to it. Although the boundaries of the paper depend on the content of this work, determining the background of his ideas on this field requires contacting his other works. His mastery of the science of theology was ultimately based on his handling of concepts such as asceticism and asceticism. The study has a qualitative pattern and will be based on literature review and interpretation of the information obtained. As a result, Samarqandi divides people into three groups. He stated that the first class is directed only towards God, the people in the second group are also busy with worldly affairs even though they are directed towards God, and the people in the last class are only involved with worldly affairs and turn towards things other than God. In this respect, asceticism is a valuable concept in terms of the realization of knowledge of Allah. In addition, asceticism is a phenomenon that requires firm belief and the need for the science of kalam and knowing this science properly.

Keywords:

Zuhd, Riyazat (asceticism), Kalam, Marifetullah (Knowledge of God), Human

GİRİŞ

Tasavvufun önemli konularından birini teşkil eden zühd kavramı ve bu mesele üzerinde cereyan eden tartışmalar birçok ilim dalı tarafından ele alınmıştır. Zühd ayrıca tasavvufun gelişim dönemlerinden birinin adı olması dolayısıyla psiko-sosyolojik yönden de incelemeye değerdir. Kelam ilmi açısından ise bilgi edinme yolları olarak sınıflandırılan kategorik ayrıma dahil edilip edilmeyeceği noktasında yoğunlaşmıştır. Zira İslam kelamı bireyin alem ile ilişkisini üç ana yolla kurulabilmesinin mümkün olduğunu düşünmektedir. Buna göre birey fizik veya metafizik aleme dair duyu organları, akıl ve vahiy yoluyla bilgi edinebilmekte. Bu bilgi aktlarının değeri ise birbirini kontrol edebilecek hiyerarşik bir yapıya sahip olmasında yatmaktadır.

Doğal olarak doğuşundan itibaren insan öncelikle duyu organları ile çevresinde meydana gelen olayları idrak edip bazı tepkiler geliştirmeye başlar. Bu süreç aynı zamanda yaşanılan fiziki alemin niteliklerini kavrama ve bu minvalde davranış geliştirme evrelerini de içerisine alan gelişimi kapsamaktadır. Bu durum bir öğrenme faaliyeti olduğundan bilişsel yeteneklerin harekete geçmesine imkân vermektedir. Yani birey zamanla somut bilgileri bir veri depolama sistemi olan hafızaya kaydederek bundan sonra geliştireceği ve buna bağlı olarak vereceği tepkileri düzenler. Bu itibarla bilişsel yeteneklerin gelişimi de aklın ve buna bağlı olarak da düşünme/konuşma/tefekkür gibi melekelerin ortaya çıkmasını sağlar. Bu her türlü enformasyona hazır olma durumunun anlamı fiziki çevreyi aşarak bazı metafizik değerlendirme ve öngörülere sahip olma demektir. Artık birey yaşadığı fiziki alemi zihin dünyasında aşabilecek ve bu aleme dair birtakım yargılarda bulunabilecek seviyeye gelmiştir. Ez-cümle tanrı, vahiy, ölüm ve ruh gibi kavramlar konusunda elde edilebilecek her türlü enformasyona da açıktır. Artık bütüncül bir alem fikri hakkında yorum yapabilecek düzeye erişen (aslında buna akıl-baliğ süreci de denebilir) insan bazı ilmi çevrelere göre bilgiye ulaşmak için duyusal ve akli süreçleri eleminize ederek direkt manevi alem olarak adlandırdığı -ve deruni bir terbiye yoluyla ulaştığı bu melekesi yoluyla- ilahi boyuttan